

UZUPEŁNIA ZDAJĄCY

KOD

--	--	--

PESEL

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

*miejsce
na naklejkę*

dysleksja

**EGZAMIN MATURALNY
Z JĘZYKA LITEWSKIEGO
POZIOM PODSTAWOWY**

DATA: **22 maja 2015 r.**

GODZINA ROZPOCZĘCIA: **9:00**

CZAS PRACY: **170 minut**

LICZBA PUNKTÓW DO UZYSKANIA: **50**

Instrukcja dla zdającego

1. Sprawdź, czy arkusz egzaminacyjny zawiera 13 stron. Ewentualny brak zgłoś przewodniczącemu zespołu nadzorującego egzamin.
2. Pisz czytelnie. Używaj długopisu/pióra tylko z czarnym tuszem/atramentem.
3. Nie używaj korektora, a błędne zapisy wyraźnie przekreśl.
4. Pamiętaj, że zapisy w brudnopisie nie będą oceniane.
5. Możesz korzystać ze słowników językowych.
6. Na tej stronie oraz na karcie odpowiedzi wpisz swój numer PESEL i przyklej naklejkę z kodem.
7. Nie wpisuj żadnych znaków w części przeznaczonej dla egzaminatora.

MOL-P1_1P-152

1 užduotis

Regina Koženiauskienė, Nijolė Linkevičienė

SINONIMIJA IR FRAZELOGIJA – STILIAUS TURTAS

Nijolė L.: Pokalbį apie vieną svarbiausių stiliaus turtingumo priemonių – sinonimiją ir frazeologiją – gal tikėtų pradėti nuo daug kam girdėtų, bet vis naujai skambančių, labai gerai nusakančių lietuvių kalbos sinonimijos turtingumą, Antano Maceinos žodžių: „Jei atsietai klaustume, kiek lietuvių kalba turi žodžių nusakyti rudai spalvai, turbūt tik suglumtume, nerasdami atsakymo. Nes ruda spalva, atsajai mąstoma, yra visur ir visada ruda, tamsiau ar šviesiau ruda, tačiau vis ruda. Bet štai kai ši spalva lietuvių esti siejama su tam tikrais objektais, ji gauna vis kitokį vardą: tos pačios spalvos šuo lietuviškai yra rudas, karvė – žala, o arklys – sargas. Niekas betgi nenešioja „žalų“ kelnų ir nedėvi „sargas“ skrybėlės. Tas pats yra ir su pilka spalva. Šviesėdama ji lietuvių kalboje irgi siejasi su įvairiais objektais, keisdama savo vardą: tos pačios plaukų spalvos žmogus yra žilas, karvė palša, o arklys šyvas. Tačiau niekas nedėvi „šyvu“ batų...“

Regina K.: Kaip įdomu! Klausiausi šių eilučių tarsi lietuviškų žodžių himno [...]. Tikrai nesinori šaukti: ach, kokie mes turtingi, ach, kiek mes turime įvairiausių sinonimų, gražių žodžių... Nes, atvirai sakant, gal ir nebeturime, o teisingiau, vis mažiau jų vartojame, nebemokame pasisemti iš šnekamosios kalbos versmių, nebesugebame atsirinkti. Vartojame tik bendriausios reikšmės žodžius, nebepajėgiame atskleisti antrinių, subtilių, prasminių daiktų ar reiškinių bruožų ar ypatybių.

Nijolė L.: Iš tiesų daromės tartum svetimkalbiai: temokame vos keliasdešimt tūkstančių žodžių ir visiškai nejaučiame jų bado. Tad nieko keisto, kai atsivertę vienatomį „Dabartinės lietuvių kalbos žodyną“, kuriame apie 50 tūkstančių žodžių (su tarptautiniais), ne vieno jų reikšmės jau nebežinome, mat žodis, teikiamas bendrinei kalbai, yra atėjęs iš kitos tarmės, pvz., *klingsėti* („žvangėti“), *krąpinti* („eiti netvirtu žingsniu“), [...] *nokabrazda* („galvotrūkčiais, labai greitai“) ir t.t.

Dabartinės jaunosios kartos retas kuris gerai moka tėvų tarmę – kitų tarmių žodžiai yra pažįstami beveik tik iš knygų ir, tarkim, pradinukų „Šaltinyje“ spausdinami Antano Vaičiulaičio, Vinco Krėvės, Liudo Dovydeno tekstai jau ir pateikiami su kai kurių žodžių paaiškinimais. Tik vargu ar vaikai kada nors vartos tuos žodžius. Vis dėlto kalba ilgainiui keičiasi.

Regina K.: Nemanau, kad mūsų šiandieninis pokalbis galėtų ką nors pakeisti, mes ir pačios jau daug ko nebemokame, o Tavo minėtoji labai spalvinga tarmybė *nokabrazda* skamba taip egzotiškai, kad jaunimui turbūt tik šypsena kelia. Bet gal būtų pravartu prisiminti mūsų sinonimiją ir frazeologiją, prisiliesti prie brangiausių žodžių tarsi prie muziejinių eksponatų, kad kontrastas labiau išryškintų mūsų žodžių skurdybę.

[...]

Iš tiesų sinonimus vartojame ne tik tam, kad išvengtume monotonijos, nuobodaus kartojimosi, suteiktume žodžiui ekspresijos ir emocinių spalvų, bet pirmiausia tam, kad kuo tiksliau pavadintume daiktus ir reiškinius. Labai svarbu, kad pasirinktasis sinonimas [...] geriausiai atitiktų tą daiktą, reiškinį, detalę ar ypatybę, kuriuos mums reikia nusakyti.

„Gimtasis žodis“, 1997 m. Nr. 6, p. 2–3, 6.

1.1 užduotis (0–1)

Kas kalbasi? Pasirinkite vieną teisingą atsakymą iš pateiktų. Atsakykite viso teksto pagrindu.

- statybų inžinierės,
- valstybės įstaigos valdininkės,
- mokslininkės kalbininkės,
- anglų kalbos vertėjos.

1.2 užduotis (0–1)

Kas, pasak Antano Maceinos, nulemia tai, kad lietuvių kalboje būtina pavartoti sinonimą nusakyti rudai spalvai? Pateikite pavyzdžius.

.....
.....

1.3 užduotis (0–2)

Kokia yra svarbiausia 2 pastraipos mintis? Suformuluokite ją savais žodžiais, necituokite teksto.

.....
.....
.....

1.4 užduotis (0–1)

Trečioje pastraipoje Nijolė Linkevičienė kalba, dėl ko lietuvių bendrinės kalbos vartotojai nežino visų lietuvių kalbos žodyną surašytų žodžių reikšmių. Kaip ji tai argumentuoja?

.....
.....
.....

1.5 užduotis (0–1)

Kokia yra Nijolės Linkevičienės intencija, kai ketvirtoje pastraipoje kalba apie tai, kad kalba keičiasi: ar ji tai sako su ironija, ar vien konstatuoja?

.....
.....

1.6 užduotis (0–2)

Kokius Regina Koženiauskiene pateikia argumentus, kad reikia vartoti kuo daugiau sinonimų? Nurodykite bent du argumentus.

- 1)
- 2)

2 užduotis

LIETUVOS RESPUBLIKOS PREZIDENTĖS DALIOS GRYBAUSKAITĖS METINIO PRANEŠIMO, PERSKAITYTO SEIME 2012 METŲ BIRŽELIO 7 DIENĄ, IŠTRAUKA.

[...]

Mielieji, dažniausiai mus visus pasiekiantis žmonių skundas – „Nėra teisybės“. Į Prezidentūrą per metus kreipėsi beveik septyni tūkstančiai žmonių – kas antras dėl įvairių teisėtovos institucijų darbo. Viena vertus – džiaugiamės pažanga kuriant teisinę valstybę. Kita vertus – abejojame valstybės gebėjimu užtikrinti teisingumą.

Visuomet palaikiau ir palaikysiu ieškančius tiesos. Tačiau niekindami valstybę, keikdami jos teisėsaugą ir įstatymus, vykdydami tik savo teisingumą, tiesos nerasime. Teisė į teisingą, greitą ir nešališką teismą gali būti užtikrinta, jeigu teisingumą vykdys sąžiningi ir profesionalūs teisėjai. Todėl susitarimas tobulinti teismų sistemą – tebegalioja. Tai ilgas

kelias, tačiau reikia eiti juo kantriai ir principingai visiems. Teismai keičiasi. Per trejus metus teisėjų mantijos jau nuvilktos tuzinui teisėjo vardo nevertų asmenų. Teisingumo vykdyti atėjo 72 nauji žmonės. Su kiekvienu iš jų susitikau asmeniškai.

Šiomet pokyčių teismuose atneš pradėjusi realiai veikti teismų vadovų rotacija. Keičiasi net trisdešimt įvairaus lygio teismų vadovų. Iki šiol neįmanoma laikyta kova su teisėjų korupcija dabar jau įmanoma. Kaune atskleista kabinetinio teisėjų susitarimo praktika. Vilniuje apnuoginti nešvarūs teisėjų ir advokatų veiklos modeliai. Tačiau dar gaji ir senoji ydinga tvarka – kur varnas varnui akies nekerta. Kolegai prokurorui už pirmo kyšio paėmimą pritaikoma lygtinė bausmė, o senų bylų vilkinimas vis dar įmanomas. Patikimesnei teismų sistemai kurti ir toliau reikia sutelktų pastangų. Prie to gali bei turi prisidėti ir patys žmonės.

Sutarėme į teisėsaugą įsileisti visuomenę. Pirmas žingsnis žengtas – visuomenės atstovais papildytos prokurorų atrankos ir veiklos vertinimo komisijos. Nesukeliant suirutės teismų sistemoje, visuomenės atstovus būtina įtraukti ir į teismų darbą. Nauda šiuo atveju būtų abipusė: teismams – priežiūra iš šalies, visuomenei – galimybė pažvelgti į procesus iš vidaus. Šių projektų parengimas buvo ir išlieka vienu svarbiausių Vyriausybei keltų teisėtvarkos srities uždavinių.

[...]

Seimo kronika, Nr. 2 (394) 2012 m. balandis-birželis, p. 42–43.

2.1 užduotis (0–1)

Suraskite ir perrašykite sakinį, kuriame yra svarbi kalbos priemonė – kreipinys, vartojama iškilmingose prakalbose.

.....

.....

.....

2.2 užduotis (0–1)

Suraskite antroje pastraipoje informaciją, išsakytą perkeltine prasme. Pacituokite sakinį.

.....

.....

.....

2.3 užduotis (0–2)

Suraskite tekste lietuvių patarlę. Ką teksto autorė nori ja pasakyti?

.....

.....

.....

2.4 užduotis (0–1)

Ketvirtoje pastraipoje kalbama apie svarbią teismų reformą. Kuriais žodžiais išraiškingsai pasakoma, kad reforma dar nebaigta?

.....

.....

.....

3 užduotis

1 tema: Šeimos laimė ar žmonių laisvė? Kokie siekiai nuvedė Petrą Banį į sukilėlių gretas? Atskleiskite šią temą remdamiesi pateiktomis Jono Biliūno apysakos *Liūdna pasaka* ištraukomis ir visu kūrinium. Jūsų rašinio apimtis turi būti ne mažesnė negu 250 žodžių.

Buvo tai 1863-iaisiais metais.

Viename sodžiuje gyveno neturtėlis žmogus, vardu Petras Banys, su savo moterim Juozapota. Jauni ir gražūs, abu mylėjo vienas antrą ir, susiėmę už rankų, ramiai ir drąsiai ėjo gyvenimo keliu. Tiesa, tasai kelias buvo šiurkštus ir kietas, dar baudžiamos grandimis išgrįstas, tačiau, būdami jaunos dvasios, turėjo stiprias, kad ir pūslėtas, kojas ir naštos sunkumo neįjautė.

Jų pilnai laimei tik vaikų trūko... Bet kai Petras, iš lauko parėjęs ir gardžių batvinių pasrėbęs, priedavo prie savo moters ir, pusiau apkabinęs, kažin ką jai tyliai ausin pašnibždėdavo, graži Juozapota kaip ugnis visa užkaisdavo ir greitai slėpdavo ant vyro peties savo išraudusį veidą. Abu žinojo ir tikėjo, kad bus, ir laukė... krikštynų... Nors tasai laikas buvo dar toli, tačiau Petras jau pynė iš balanų lopšį, laimingai šypsodamas. Maloniai žiūrėjo į moterį ir matė, kaip iš po jos ilgų blakstienų mirgėjo akys kaip dvi gražios žvaigždės – laimės žvaigždės. Tas žvaigždes jisai ir užsimerkęs matydavo...

Taip ėjo sunkios ir vargingos, bet ramios dienos...

Niekur toliau savo miestelio neidami, gal būtų ir visą amžių taip ramiai vietoje išgyvenę ir vaikų susilaukę... Bet netikėtai užpūtė naujas vėjelis – ir tų neturtėlių gyveniman naujus troškimus ir naują viltį įnešė...

Pavasarij, vieną šventadienį, parėjo Petras iš bažnyčios ne toks, kaip visados. Buvo užsimąstęs ir susirūpinęs, o jo akyse degė nesuprantama, ypatinga ugnis.

[...]

Ir Petras ėmė savo moteriai pasakoti, ką jisai miestely girdėjo ir matė. Kaip kunigas iš sakyklos skaitęs tokį popierių, kuriame pasakyta, kad vergai žmonės dabar būsią lygūs ponams, jiems nebevergausią, o žemė, kurią dirbą, liksianti jų nuosava – nebe ponų; kad tie, kurie žemės neturi arba turi labai maža, gausią nuo naujos valdžios tiek, kiek reikia (matai, esanti kokia ten nauja valdžia, geresnė, – ne rusų, bet mūsų krašto žmonių: toj nauja valdžia vergais žmonėmis ir rūpinantis).

Jo akyse vėl užsidegė nesuprantama, ypatinga ugnis.

Juozapota, visa nustebusi ir ausis ištempusi, tylėjo ir klausė savo vyro. Daug jinau nedagirdo, ar daugiau nesuprato, bet vienas daiktas giliai jai galvon intsmego.

– Tai mum, Petriuk, iš tiesų nebereiks jau dvaran eiti? – paklausė vyro. Ir nors jos akyse dar klajojo abejojimas, tečiau tame balse suskambėjo nebeslepiamas skardus džiaugsmas.

– Nebereiks, – atsakė Petras ir, pats neįsąmonėdamas, laimingai, linksmi nusišypsojo.

– Ir žemė, kurią dirbame, bus mūsų?..

– Mūsų...

– Ir dar daugiau gausma? Juk mes taip maža jos turim!

– Gausma ir daugiau...

– Dieve, kokie būsma laimingi!..

Ir Juozapota, iš džiaugsmo visa užkaitusi, laiminga ir graži, apkabino vyro kaklą...

– Ar žinai, kaip tada bus mum gera! – kalbėjo jinau tyliai, svajodama ir int jį glausdamos, – turėsma savo žemę, niekam nebevergausma ir dirbsma tik sau, sau!.. Susilauksma vaikų... būsma nebe vieni. Ar žinai: tu intvaisysi sodnelį, ir, kai paaugs vaikai, turėsma jiems vaisių ir uogų... Vaikams bus geriau, ir mudu laimingesni būsma...

Vyras klausė tų savo moteries svajojimų ir pats tais svajojimais ėmė tikėti. Jam pradėjo regėtis, kad jisai nebe neturtėlis pono vergas, bet jau laisvas ūkininkas, turintis pakaktinai nuosavios žemės, turintis paaugusius vaikus ir ramiai sau su jais ir su savo moterim

gyvenantis... Ir tokis džiaugsmas savo širdy pajuto, kad norėjo pagriebti sėdinčią Juozapotą ir kelius kartus su ja po aslą apsisukti.

[...]

Tų karštesniųjų tarpe buvo ir Petras Banys. Dar jaunas, žmogus jautrus ir ūmus, negalėjo į tuos atsitikimus šaltom akim žiūrėti, jų ramiai klausyti. Nors toliau savo miestelio nebuvo nuėjęs, o apie pasaulio ir žmonių reikalus nedaug teišmanė, tačiau žodžiai laisvė ir lygybė jam buvo suprantami ir brangūs. Jautri širdis ir karšta galva daug jam tame dalyke padėjo. Ir pirma ne kartą, dvaro lauke dirbdamas, nuvargęs ir alkanas, aptemusiom akim žiūrėjo į pono rūmus, ir jo omenėje kildavo naujas, šviesus gyvenimo paveikslas... Tik prieš tą paveikslą pats jisai toks buvo silpnas, neturtėlis vergas. Žinojo, kad šioj ašarų pakalnėj yra žmonių turtingų ir gražių, laisvų ir laimingų, tik nežinojo, kad ir vergas gali aniems būti lygus, gali lygių teisių reikalauti. Bet mažiausias vėjelis galėjo jautrioj Petro širdy tokią viltį uždegti, naujus troškimus sujudinti. Tik to tyro vėjelio dar nebuvo... Ligi šiolei jis matė gyvenimą sunkų, apniukusį; ėjo to gyvenimo keliu, baudžiovos grandimis išgrįstu. Kad tą kelią galima žolynais išbarstyti, lengvesnį padaryti – nežinojo ir nedrįso svajoti. Aplinkui buvo neapsakomai skurdu ir šalta. Viena Juozapota tą jo gyvenimą šildė: su ja buvo ramus ir laimingas, vargų naštos nejautė.

[...]

Kunigo prakalba ir popierius buvo tat anas laukiamasai vėjelis, kursai netikėtai Petro veidan papūtė ir jo galvoj naujas mintis sukėlė. Sukėlė jas, kad nebeišnyktų, bet augtų ir plėtotųs.

Vieni tuo tikėjo, kiti ne. Bet visi susirūpino, sujudo. Buvo tai dienos karštos, neramios, ir laikas neapsakomai greitai lėkė. O čia vėl perėjo gandas, kad kažin koksai kunigas pats vedęs žmones prieš rusus, einąs kaip liūtas, kuriam didžiausia kariuomenė nieko nepadaranti, kurio kareivių kulipkos neimą... Žmonės dar labiau susidrumstė... Petras jau seniai tarės su apylinkės ir savo sodžiaus draugais, kas daryti. Daugelis sutiko, kad snausti negalima, – reikia ruoštis, nors kokį įnašį nusikalti, nes gali prireikti ar patiems gintis, ar kitiems eiti padėtų: sėdėti vietoje, sudėjus rankas, ir negražu, ir gėda, ir dar prakišti galima – žemės negauti. Ir paskum vienas kitą ėmė karštesnieji nešti pas kalvį visokius geležgalius.

[...]

Elektroninė lietuvių kalbos ir literatūros chrestomatija 11–12 klasei. Versija 1.0.
Lietuvių kalbos ir literatūros institutas, 2012, p. 1170–1174.

2 tema: Interpretuokite pateiktą eilėrašį. Suformuluokite tezę ir ją pagrįskite. Jūsų rašinio apimtis turi būti ne mažesnė negu 250 žodžių.

Bernardas Brazdžionis

DE PROFUNDIS*

Iš gilumos šaukiuos Tavęs, o Viešpatie,
Iš gilumos susopusios širdies,
Einu Tavęs, Paguodos Žodžio ieškoti,
Einu Tavęs, vidurnakčio Žvaigždės!..

*Bedaliai stovime,
Išgirsk vaitojimą,
Klausyk raudojimo
Vaikų tavų –
Tave tikėjome,
Tavy sudėjome
Tavimp tekėjimą
Dienų savų...*

Karčiais nuodais apkarto mūsų žemės vaisiai,
Mūs rankų drebančių nelaisvėj nuskinti...
Pražudėm praeitį, praradom dabartį, beteisiai,
Kaip skurdūs lauko paukščiai, drebam nevilty.

*Bedaliai stovime,
Išgirsk vaitojimą,
Klausyk raudojimo
Vaikų tavų –
Tave tikėjome,
Tavy sudėjome
Tavimp tekėjimą
Dienų savų...*

Tik Tu, kuris gyvent pažadini leliją,
Kuris laukus šilkais, o kalnus sidabru apdalina,
Kurio alsavime numirę kelias ir ligonys gyja, –
Tik Tu, o Viešpatie, tik Tu tark Žodį iš Tenai...

*Bedaliai šaukiame,
Ateik arčiau, ramink,
Stebuklo laukiame
Vaikai tavi.
Tamsoj uždusome,
Bet ne, nežūsime,
Tavy vėl būsime
Gyvi, gyvi!..*

Iš gilumos šaukiuos Tave, o Viešpatie,
Iš gilumos susopusios širdies,
Einu Tavęs, Paguodos Žodžio ieškoti,
Einu Tavęs, vidurnakčio Žvaigždės.

Kaip kalnuose upelį, Viešpatie,
grąžink belaisvius mūsų!
Kaip tyruos karavaną, Viešpatie,
grąžink belaisvius mūsų!
Kaip savo gūžton paukštę, Viešpatie,
grąžink belaisvius mūsų!
Ir kaip nulaužtą šaką, Viešpatie,
grąžink belaisvius mūsų!

*Bedaliai šaukiame,
Ateik arčiau, ramink,
Stebuklo laukiame
Vaikai tavi.
Tamsoj uždusome,
Bet ne, nežūsime,
Tavy vėl būsime
Gyvi, gyvi!..*

Tu stosi, Viešpatie, Galybių Kunigaikšti,
Ir kris karaliai, kaip vergai žemi, po kojų,
Tu eisi, Viešpatie, ir Tavo priešas ten nevaikščios,

Ir nebedengs tamsa Tavų namų, sodybų mūsų ir gojų...

Tu stosi, Viešpatie,
 jų bombos kris kaip rūkas.
Tu tarsi, Viešpatie,
 kaip lapai jie drebės.
Tu mosi, Viešpatie,
 ir vėl diena bus Dzūkuos.
Tu šauksi, Viešpatie,
 pakils jie iš duobės –
Šiurpiam biržely kritę Pravieniškiuos,
Ir Zarusuos, ir Petrašiūnuos, ir Panevėžy,
Rainių miškelio kankiniai, kaip kraujo žvaigždės blykčios,
Kad liautųs tėviškė skausme rankas grąžyt!

Ir bus Aukštaičiuose,
 ir bus Žemaičiuose
Dvasia jų amžių amžiais vis gyva!..
Ir žengs į ateitį,
 ir bus gyva tauta,
Laisva kad šviestų amžiais Lietuva!

Iš gilumos šaukiuos Tavęs, o Viešpatie,
Iš gilumos susopusios širdies, –
Ateik, ateik į mūsų vargo vieškelį,
Ir mūsų rytdieną nušviesk, šviesi Žvaigždė!

1943.I.27.

Bernardas Brazdžionis, *Poezijos pilnatis*. Lietuvos kultūros fondas.
Vilnius 1989, p. 265–267.

* de profundis (clamavi ad te, Domine) – iš lot. psalmės: *iš gelmių / iš gilumos (šaukiausi Tavęs, Viešpatie)*

WYPRAWIANIE

na temat nr

A series of horizontal dotted lines for writing.

A series of horizontal dotted lines spanning the width of the page, intended as a writing template.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Tabele wypełnia egzaminator!

	Liczba punktów	Suma	Uzasadnienie przyznania 0 punktów
rozprawka	A. 0 - 3 - 6		
	B. 0 - 4 - 6 - 9 - 12		
interpretacja	A. 0 - 2 - 4 - 6		
	B. 0 - 4 - 8 - 12		
	C. 0 - 1 - 2		
	D. 0 - 2 - 4		
	E. 0 - 1 - 2		
	F. 0 - 1 - 3		
	G. 0 - 2 - 4		
	H. 0 - 2 - 4		

BRUDNOPIS (*nie podlega ocenie*)